

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta (HE 107/2023 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jere Lumme, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Joni Korpinen, oikeusministeriö
- poliisiylitarkastaja Sami Nevalainen, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen, Poliisihallitus
- tulliyli­tarkastaja Iisakki Anttila, Tulli

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- valtiovarainministeriö
- Helsingin käräjäoikeus
- Syyttäjälaitos
- keskusrikospoliisi
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Asianajajaliitto
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Tullissa annettua lakia. Muutokset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä ja niiden taustalla on pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin hiljattain tehdyt muutokset.

Esityksen mukaan salaisena tiedonhankintakeinona toteutettavan televalvonnan lupaa ei enää jatkossa haettaisi tuomioistuimelta jokaiseen luvan hakemisen hetkellä tiedossa olevaan henkilön

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

käyttämään telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen erikseen, vaan televalvontalupa kohdistuisi tunnettuun henkilöön ja pidättämiseen oikeutettu tullimies päättäisi mihin telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen televalvontaa kohdistetaan. Tuomioistuimien päätätisiin jatkossakin telesoitteista tai telepäätelaitteista henkilön ollessa tuntematon.

Tullille lisättäisiin oikeus peiteltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa ennalta estettäessä sen tutkitavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tulli voisi käyttää ylimääräistä tietoa nykyisestä poiketen myös selvitettyä tullirikoksena pidettävää huumausainerikosta.

Lisäksi täsmennettäisiin eräitä säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian vuoden 2024 alussa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) salaista tiedonhankintaa koskevaa 3 lukua. Tullin rikostorjuntalakiin ehdotetaan tehtäväksi soveltuvien osin samat muutokset, jotka on tehty aiemmin pakkokeinolakiin (HaVL 37/2022 vp — HE 217/2022 vp), poliisilakiin (HaVM 42/2022 vp — HE 275/2022 vp) ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin (HaVM 3/2023 vp — HE 7/2023 vp). Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan myös Puolustusvoimien rikostorjuntaa koskevan sääntelyn muuttaminen (HaVL 1/2024 vp — HE 82/2023 vp).

Valiokunta on edellä mainituissa aiemmissa kannanotoissaan pitänyt perusteltuna, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman samansisältöistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Tullin rikostorjuntalain salaisten tiedonhankintakeinojen sääntely on yhdenmukaista pakkokeinolain, poliisilain ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain vastaavan sääntelyn kanssa.

Salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää pääasiassa samojen edellytysten perusteella rikosten estämiseen kuin salaisia pakkokeinoja rikosten selvittämiseen. Asiallisesti samojen keinojen sääntelyssä ei ole tarkoituksenmukaista olla perusteettomia eroja. PTR-viranomaiset (poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) tekevät tiivistä yhteistyötä rikostorjunnassa. Esitutkintaviranomaisten käytössä olevien tiedonhankintakeinojen yhdenmukainen sääntely on keskeistä toimivan viranomaisyhteistyön näkökulmasta. Selkeä ja johdonmukainen sääntely lisää paitsi käsittelyn tehokkuutta myös tiedonhankintakeinojen kohteena olevien yhdenvertaista kohtelua. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä huolehtia siitä, että Tulli voi muiden rikostorjuntaviranomaisten tavoin hoitaa tehtävänsä tehokkaasti myös jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tullin rikostorjuntalakia sovelletaan Tullin tehtävänä oleviin toimiin tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja tullirikoksista epäiltyjen syytteeseen saattamiseksi. Tullin toi-

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

mivaltuuksia rikostorjunnassa rajaa tullirikoksen määritelmä. Tullirikoksella tarkoitetaan rikosta, jolla rikotaan sellaista tullilain (304/2016) tai muun lain säännöstä, jonka noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on Tullin tehtävänä, tullimieheen kohdistuvaa haitantekoa virkamiehelle ja niskoittelua tullimiestä vastaan, laitonta tuontitavaraan ryhtymistä sekä sellaista rikosta, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia, maastavientiä tai Suomen kautta kuljettamista. Tulli on esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen.

Keskeisimmät muutosehdotukset liittyvät televalvonnasta päättämiseen, peiteltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa, ns. näppäimistökuunteluun ja ylimääräisen tiedon käyttämiseen. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomioin.

Televalvonnasta päättäminen

Tullin rikostorjuntalain 3 luvun 4 §:ssä säädettyjä televalvonnan käytön edellytyksiä ei hallituksen esityksessä ehdoteta muutettaviksi. Televalvonnasta päättämistä koskevaan 3 luvun 6 §:ään ehdotetaan tehtäviksi vastaavat muutokset, jotka on tehty aiemmin pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin. Televalvonnasta päättää jatkossakin tuomioistuimien pidättämiseen oikeutetun tullimiehen vaatimuksesta. Lupaa televalvontaan ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan enää pääsääntöisesti rajoiteta tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin, vaan tuomioistuimien voi myöntää luvan yleisesti tietyn henkilön hallussa tai käytössä oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin. Televalvontaluvan henkilösidonnoiseksi muuttamisen arvioidaan vähentävän jonkin verran lupakäsittelyjen määrää tuomioistuimissa.

Pidättämiseen oikeutetun tullimiehen on tehtävä toimenpiteen kohteena olevista osoitteista tai laitteista erillinen päätös, jossa nimenomaisesti perustellaan syyt niiden valitsemiselle. Perusteluvollisuus tarkentuu tältä osin nykyisestä. Lisäksi salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevaa säännöstä täsmennetään niin, että tiedonhankinnan kohteelle televalvonnasta tehtävässä ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet. Tällä on merkitystä tiedonhankinnan kohteen oikeusturvatakeiden ja tuomioistuimen tiedonsaannin kannalta, sillä asiasta on jatkossakin ilmoitettava kirjallisesti luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Peitelty tiedonhankinta tietoverkossa

Tulli saa ehdotetun 3 luvun 11 §:n 4 momentin mukaan kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa tullirikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Valiokunta on jo aiemmin todennut, että Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvien rikosten valmistelu on siirtynyt yhä enemmän tietoverkkoihin ja kansainvälistynyt, mikä on vaikeuttanut rikosten estämistä ja selvittämistä. Myös Tullin toimialalla rikollinen toiminta on siirtynyt nopeasti tietoverkkoihin ja rikoksia valmistellaan ja toteutetaan tietoverkkojen avustuksella. Tullin on toimittava aktiivisesti tietoverkoissa, jotta se voi estää tällaisia rikoksia tehokkaasti ja tarvitsee tietoverkoissa käytössä olevia tiedonhankintakeinoja.

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

Valiokunta katsoo, että ehdotettu toimivaltuus tehostaa mahdollisuuksia puuttua tietoverkoissa valmisteltaviin rikoksiin, mikä edesauttaa osaltaan myös reaali maailmassa tehtävien rikosten estämistä. Tullilla on jo nykyisin pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n säännöksen nojalla mahdollisuus käyttää vastaavaa toimivaltuutta rikoksen selvittämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että tehtävää suorittavien tullimiesten perehtyneisyys toimivaltuuden käyttöön varmistetaan riittävällä koulutuksella.

Näppäimistökuuntelu

Näppäimistökuuntelua koskeva Tullin rikostorjuntalain sääntely ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan hiljattain muutettua pakkokeinolain, poliisilain ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain sääntelyä. Tarkoituksena on mahdollistaa näppäimistökuuntelu teknisenä kuunteluna silloin, kun kuuntelu kohdistuu pelkästään laitteen näppäimistöön viestin sisällön selvittämiseksi eikä kuuntelulla saada tietoa siitä tilasta, jossa kyseinen laite sijaitsee. Tulli saa ehdotetun 3 luvun 13 §:n 3 momentin säännöksen mukaan kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteen sijaintipaikasta riippumatta. Teknistä kuuntelua ei muutoin saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä varten lupa on annettu tai päätös on tehty. Pakkokeinolain ja poliisilain säännöksiä on muutettu niin, että ylimääräistä tietoa saa käyttää säädettyjen edellytysten täytyessä myös silloin, kun on kyse huumausainerikoksesta. Valiokunta viittaa poliisilain muuttamista koskevaan mietintöönsä (HaVM 42/2022 vp), jossa on selostettu esimerkiksi perustuslakivaliokunnan asiaan liittyvää lausuntokäytäntöä. Valiokunta pitää perusteltuna, että ylimääräistä tietoa voidaan ehdotetuilla tavoin käyttää myös tullirikoksena pidettävän huumausainerikoksen selvittämiseen, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

Tärkeän huumausainerikoksen johdosta tehdyssä telekuuntelussa kertyneen ylimääräisen tiedon käyttäminen tullirikoksena pidettävän huumausainerikoksen selvittämiseksi ei ole nykyisen sääntelyn mukaan mahdollista. Esimerkiksi telekuuntelutallennetta voidaan käyttää todisteena telekuunteluluvan kohteena ollutta törkeästä huumausainerikoksesta syytettyä kohtaan, mutta ei samaan asiakokonaisuuteen liittyvän huumausainerikoksen osalta. Valiokunta toteaa, että huumausainerikokset liittyvät monessa tapauksessa vakavampien rikosten tekemiseen tai samaan rikoskokonaisuuteen. Niiden voidaan katsoa kuuluvan perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin. Tietoverkkojen avustuksella toteutettavissa tullirikoksissa maahan tuotavat lähetykset jaetaan kiinnijäämisriskin pienentämiseksi useisiin lähetyksiin. Tällöin erityisesti tapauksen paljastuessa ja selvittämisen alkuvaiheessa tapauskokonaisuuden laajuus ei ole tutkivan viranomaisen tiedossa. Tällöin ylimääräisen tiedon käyttäminen on tärkeää kokonaisuuden hahmottamiseksi ja selvittämiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

Ilmoitusvelvollisuus

Valiokunta pitää tärkeänä, että rikostorjunnan yleisviranomaisena toimiva poliisi saa riittävän ajoissa tietoonsa muilla esitutkintaviranomaisilla vireillä olevat toimet vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Myös salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä on tärkeää saada tieto viranomaisten päällekkäisen toiminnan estämiseksi ja tilannekuvan muodostamiseksi. Hallintovaliokunta on muutoinkin korostanut sujuvan viranomaisten välisen tiedonkulun keskeistä merkitystä.

Tiedonkulku muilta viranomaisilta poliisille on pyritty varmistamaan ilmoitusvelvollisuutta koskevilla säännöksillä. Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että rikostorjuntaviranomaisten ilmoitusvelvollisuutta koskeva sääntely poikkeaa eräiltä osin toisistaan.

Tullin on voimassa olevan lain 2 luvun 2 §:n mukaan ilmoitettava poliisille tietoonsa tulleesta vakavasta rikoksesta ja käynnistämästään toimenpiteestä sellaisen rikoksen selvittämiseksi. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista ja ilmoituksen käytännön toteutuksesta sovitaan Tullin ja poliisin välisessä yhteistoiminnassa. Voimassa oleva säännös ei nimenomaisesti koske Tullin käynnistämiä toimenpiteitä tullirikoksen estämiseksi tai salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä. Tullin ilmoitusvelvollisuutta ei ehdoteta hallituksen esityksessä muutettavaksi.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 7 §:n mukaan Rajavartiolaitoksen on ilmoitettava poliisille rikoksen estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta sekä siihen liittyvien salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa Puolustusvoimien rikostorjuntaa koskevassa sääntelyssä ehdotetaan, että Pääesikunnan rikostorjuntaa hoitavien virkamiesten on ilmoitettava poliisille Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvista sotilasrikoksista, käynnistämästään toimenpiteestä rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä ilman aiheetonta viivytystä salaisten pakkokeinojen tai salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä. Valiokunta on lakiehdotusta käsitellessään todennut, että ilmoituskynnyksen tulee olla riittävän matala, jotta poliisi voi tarvittaessa käyttää otto-oikeuttaan (HaVL 1/2024 vp).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että Tullin rikostorjuntalakiin ehdotetaan tehtäväksi vain välttämättömät muutokset sääntelyn saattamiseksi yhdenmukaiseksi pakkokeinolain, poliisilain ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muuttuneen sääntelyn kanssa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voimassa olevan lainsäädännön sekä poliisin ja Tullin välisten yhteistyö- ja tiedonvaihtorakenteiden on esityksen valmistelussa katsottu varmistavan riittävän tiedonvaihdon myös salaisten tiedonhankintakeinojen käytön osalta. Toiminnan päällekkäisyyksiä pyritään käytännössä ehkäisemään esimerkiksi kuukausittaisten yhteistoimintakokousten ja yhteiskäyttöisten tietojärjestelmien avulla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyötä jatkuvasti kehitetään. Valiokunta pitää perusteltuna, että esimerkiksi tämän kehittämistyön yhteydessä arvioidaan, onko nykyinen ilmoitusvelvollisuutta koskeva sääntely riittävän kattavaa yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi ja päällekkäisen toiminnan välttämiseksi myös muuttuneessa tur-

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

vallisuus- ja sääntely-ympäristössä vai tuleeko rikostorjuntaviranomaisten ilmoitusvelvollisuutta koskevaa sääntelyä joiltain osin yhdenmukaistaa.

Siirtymäsäännös

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 23) todetaan, että lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovelletaan uuden lain säännöksiä. Siirtymäsäännös on saadun selvityksen mukaan kuitenkin jäänyt epähuomiossa pois lakiehdotuksesta. Valiokunta toteaa, että vastaava siirtymäsäännös sisältyy myös samaan asiakokonaisuuteen liittyviin lakeihin poliisilain (492/2023) ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta (990/2023). Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä täydennetään mainitulla siirtymäsäännöksellä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 107/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 3 luvun 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 4 ja 5 momentti, 13 §:n 3 momentti, 21 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 44 §:n 3 momentti, 49 §, 53 §:n 2 momentti, 55 §, 57 §:n 1 momentti ja 60 § sekä
lisätään 3 luvun 6 §:ään uusi 6 momentti ja 11 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

3 luku

Salainen tiedonhankinta

4 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 36 kohdassa tarkoitetun *viestinnän välittäjän* hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty mainitun pykälän 43 kohdassa tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. *Välitystiedolla* tarkoitetaan mainitun pykälän 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

6 §

Televalvonnasta päättäminen

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan, ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva tullirikos ja sen oletettu tekoaika tai toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu tullimies;
- 7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pidättämiseen oikeutettu tullimies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa 5 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

11 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Tulli saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa tullirikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

13 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Tullilla on oikeus tullirikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Tullille voidaan antaa lupa myös viranomaisten tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. Tulli saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteen sijaintipaikasta riippumatta.

21 §

Telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

Tulli saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain telesoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

26 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Sen estämättä, mitä 25 §:ssä säädetään, yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa suorittava tullimies saa osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkia toimitiloja taikka kulku- tai muita sellaisia välineitä, osallistua henkilöiden, esineiden tai aineiden kuljettamisen järjestämiseen, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

- 2) tullimiehen toiminta ei tule aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle, vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi toiminnan tavoitteen saavuttamista.

44 §

Menettely tuomioistuimessa

Jos henkilö on 6 §:n 5 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myöntänyt luvan televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämisestä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä tullimiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tullirikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun tullimiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

49 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua koskeviin kieltoihin sovelletaan pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ää kuuntelu- ja katselukielloista.

53 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys tullirikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on tullirikoksena pidettävästä huumausainerikoksesta.

55 §

Televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset televalvonnalla saadut tiedot ja kuuntelulla saadut tallenteet sekä tällaisilla tiedonhankintakeinoilla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa, taikka että toimenpiteen kohteena oleva henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

57§

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. Henkilöön kohdistettua televalvontaa koskevassa ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet.

60§

Viestinnän välittäjän avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Viestinnän välittäjän on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon televalvonnan edellyttämät kytkennät. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa Tulli toteuttaa televalvonnan teknisellä laitteella. Viestinnän välittäjän on lisäksi annettava pidättämiseen oikeutetun tullimiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2024 vp

Helsingissä 27.2.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Sofia Virta vihr
jäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo